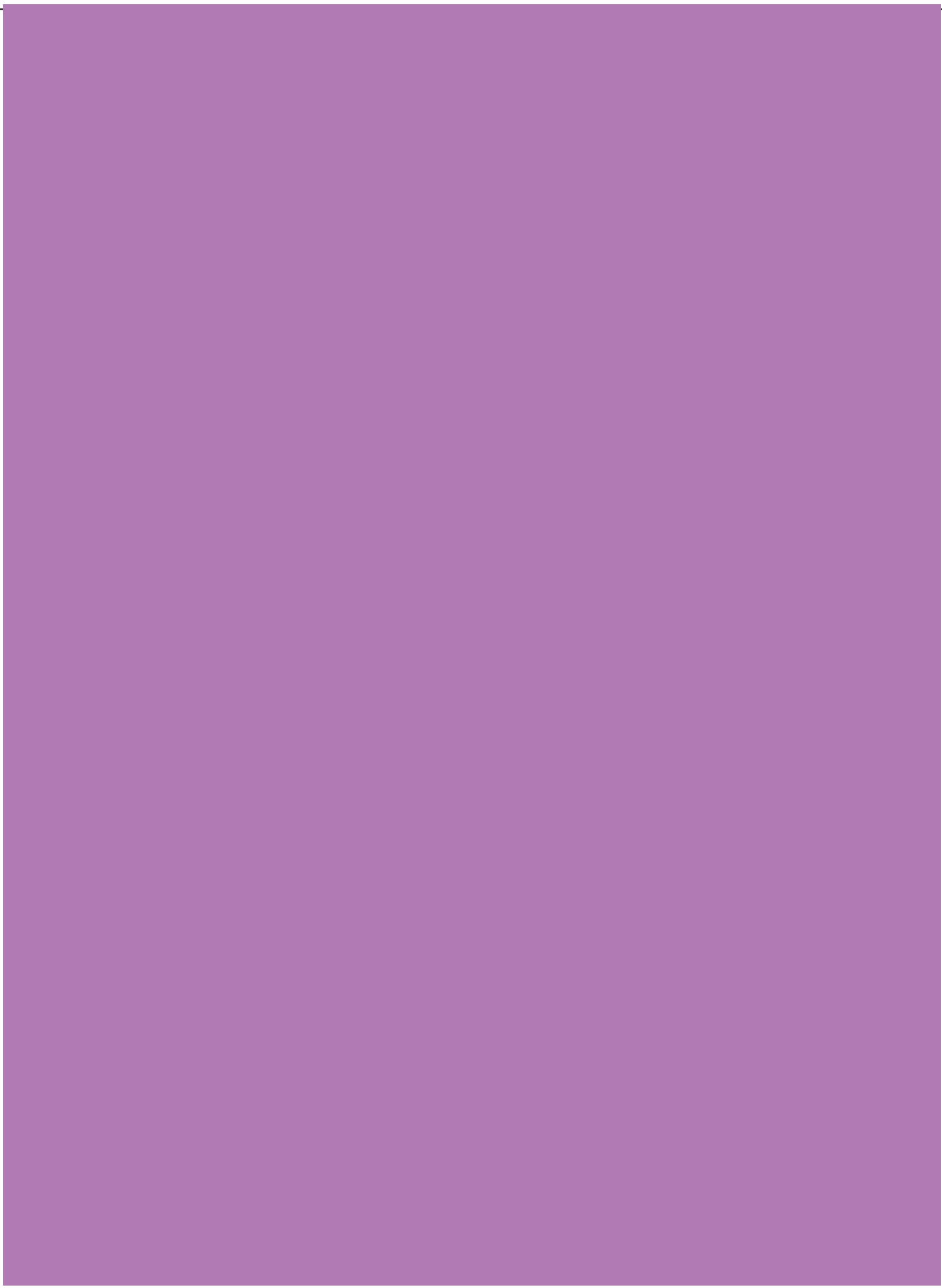

ঘাই ক্ষেত্ৰ - প্ৰথম *Key Domain*

বিদ্যালয়ৰ সমলসমূহৰ
সদ্ব্যৱহাৰ : সহজলভ্যতা, পৰ্যাপ্ততা
আৰু ব্যৱহাৰৰ উপযোগিতা

ঘাই ক্ষেত্ৰ - প্ৰথম Key Domain

বিদ্যালয়ৰ সম্পদসমূহৰ সদ্ব্যৱহাৰ,
সহজলভ্যতা, পৰ্যাপ্ততা আৰু ব্যৱহাৰৰ
উপযোগিতা

ঘাই ক্ষেত্ৰৰ বিষয়ে এষাৰ

ক্ৰিয়াশীল সম্পদসমূহে বিদ্যালয় এখনৰ সফল কাৰ্যক্ৰমগিকাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। প্ৰতিখন বিদ্যালয়ৰ নিজ কাৰ্যক্ৰমগিকা পৰিচালনা আৰু সম্পাদনৰ কাৰণে বিভিন্ন ধৰণৰ সম্পদ, যেনে, — আন্তঃগাঁথনি, মানৱ সম্পদ, অৰ্থনৈতিক সা-সুবিধা আদিৰ প্ৰয়োজন। বিদ্যালয় এখনৰ কাৰ্যদক্ষ ক্ৰিয়াশীল সম্পদ বুলিলে সেইবিলাক সম্পদক বুজোৱা হয়, যিবোৰে শিকন প্ৰক্ৰিয়াক সুখজনক, নিৰাপদ আৰু চাপমুক্ত পৰিৱেশত উপলব্ধ কৰাত সহায় কৰে। বিদ্যালয়ৰ সম্পদসমূহৰ মূল বৈশিষ্ট্য হৈছে — উপলব্ধতা আৰু কাৰ্য ক্ষমতা। উপলব্ধতাই ব্যৱহাৰকাৰীসকলৰ নিৰাপদ আৰু লাগতিয়াল সা-সুবিধাসমূহৰ প্ৰাপ্তি সহজ কৰি তোলা বুজায়। কাৰ্য ক্ষমতাই সম্পদসমূহৰ সৰ্বাধিক সদ উপযোগ কৰাটো বুজায়। সেয়েহে, বিদ্যালয় এখনৰ বাবে সহজলভ্য সম্পদসমূহৰ সৰ্বাধিক সদ উপযোগ কৰি শিকন প্ৰক্ৰিয়াক সুচল পৰিৱেশত সম্পাদন কৰাৰ লগতে বিদ্যালয়খনৰ নিৰাপত্তা আৰু পৰিষ্কাৰ পৰিচ্ছন্নতাৰ মান উন্নত পৰ্যায়ৰ কৰি ৰখাটো গুৰুত্বপূৰ্ণ।

প্ৰতিফলক সংকেত (Reflective Prompts)

- প্ৰশ্ন ১ : বিদ্যালয় এখনৰ বাবে কি কি সম্পদ সুলভ আৰু পৰ্যাপ্ত ?
- প্ৰশ্ন ২ : বিদ্যালয় এখনৰ কাৰ্যদক্ষ সম্পদৰ গুণগত মানদণ্ড আৰু যোগ্যতা কি ?
- প্ৰশ্ন ৩ : বিদ্যালয়খনে কম্পিউটাৰ সম্পৰ্কীয় সম্পদৰ নিৰাপত্তাৰ কাৰণে কি কাৰ্য ব্যৱস্থা হাতত লৈছে ?

বাস্তৱিক তথ্য (Factual information)

(বিদ্যালয়ে বিচাৰিলে একোটা প্ৰশ্নৰ একাধিক উত্তৰ দিব পাৰে)

১. বিদ্যালয় চৌহদৰ মুঠ মাটিকালি আৰু ঘৰ বন্ধা ঠাইৰ মাটি কালি _____ (বৰ্গ মিটাৰ)
২. খেলপথাৰ (যদি আছে)ৰ মাটিকালি _____ (বৰ্গ মিটাৰ)
৩. যদি খেলপথাৰ নাই, বিদ্যালয়ৰ মুক্ত এলেকা _____ (বৰ্গ মিটাৰ)
৪. বিদ্যালয়ৰ মুঠ শ্ৰেণী _____ ৰ পৰা _____ লৈ
৫. বিদ্যালয়ৰ মুঠ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী _____ (৩০ ছেপ্টেম্বৰলৈ)
  - (i) প্ৰাথমিক শ্ৰেণী (ক) ল'ৰা _____ (খ) ছোৱালী _____
  - (ii) উচ্চ প্ৰাথমিক শ্ৰেণীত (ক) ল'ৰা _____ (খ) ছোৱালী _____
  - (iii) মাধ্যমিক শ্ৰেণীত (ক) ল'ৰা _____ (খ) ছোৱালী _____
৬. বিদ্যালয় গৃহৰ অৱস্থা :

(ক) ভাল	☐	(খ) সামান্য মেৰামতিৰ দৰকাৰ	☐
(গ) বেছি মেৰামতিৰ দৰকাৰ	☐	(ঘ) বিদ্যালয় গৃহ নাই	☐
৭. খেলা-ধূলা, কলা শিক্ষা, কৰ্ম অভিজ্ঞতা আৰু অন্য সহঃ বিদ্যায়তনিক কাৰ্যাৱলীৰ তালিকা আৰু বিভিন্ন কাৰ্যাৱলীৰ আহিলাপাতি/সৰঞ্জামৰ তালিকা

৮. (ক) বিদ্যালয়ৰ মুঠ শ্ৰেণীকোঠাৰ সংখ্যা _____
 (খ) ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে যথেষ্ট ঠাই থকা শ্ৰেণীকোঠাৰ সংখ্যা (সৰ্বশিক্ষা/ৰাষ্ট্ৰীয় মাধ্যমিক শিক্ষা অভিযানৰ আৰ্হি মতে)
৯. বহি পঢ়িবলগীয়া শ্ৰেণীকোঠাৰ সংখ্যা, য'ত শিক্ষার্থী কঠ/পাটিত বহে। _____
১০. শিক্ষার্থীৰ কাৰণে বেঞ্চ/চকী আৰু ডেস্ক থকা শ্ৰেণীকোঠাৰ সংখ্যা। _____
১১. অতিৰিক্ত বেঞ্চ/চকী/কঠ (পাটি)ৰ প্ৰয়োজন হোৱা শিক্ষার্থীৰ সংখ্যা (যদি বৰ্তমানৰ সুবিধাসমূহ পৰ্যাপ্ত নহয়)।
১২. অন্যান্য কোঠাৰ সুবিধা : (ক) প্ৰধান শিক্ষকৰ (খ) কৰ্মচাৰীবৰ্গৰ (গ) ছোৱালীৰ
 অন্য কিবা (উল্লেখ কৰিব) _____
১৩. পুথিভঁৰালৰ বাবে পৃথক কোঠা আছে নে?
 আছে নাই যদি আছে, পৰিসৰ (বৰ্গ মিটাৰত) _____
১৪. পুথিভঁৰালত একে সময়তে বহি অধ্যয়ন কৰিব পৰা শিক্ষার্থীৰ সংখ্যা _____
১৫. পুথিভঁৰাল কোনে পৰিচালনা কৰে? —
 (ক) পূৰ্ণকালীন গ্ৰন্থাগাৰিকে (খ) শিক্ষকে (গ) প্ৰধান শিক্ষকে
 (ঘ) অন্য কিবা ব্যৱস্থা (নিৰ্দিষ্টকৈ) _____
১৬. বিদ্যালয়ে ক্ৰয় কৰা কিতাপ সাময়িক আলোচনী/পত্ৰিকাৰ সংখ্যা :
 (ক) অভিধান আৰু বিশ্বকোষ
 (খ) বাতৰি কাকত
 (গ) আলোচনী
 (ঘ) অন্য প্ৰসংগ পুথি/কিতাপ
১৭. অভিধান বা বিশ্বকোষৰ বাহিৰে প্ৰতি ১০০ জন শিক্ষার্থীৰ বাবে পুথিভঁৰালত থকা কিতাপৰ সংখ্যা _____
১৮. বিদ্যালয়ৰ পৰীক্ষাগাৰ :
 (ক) একত্ৰিত বিজ্ঞান পৰীক্ষাগাৰ
 (খ) বিভিন্ন উদ্দেশ্যৰ বাবে (পৰীক্ষাকাৰ্য প্ৰদৰ্শন, পৃথক পৰীক্ষাগাৰ)
 (গ) পৰীক্ষাগাৰত সা-সৰঞ্জাম ৰাখিবৰ বাবে কেৱল মাত্ৰ এটা চুক (corner) বা আলমাৰি
 (ঘ) পৰীক্ষাকাৰ্যৰ বাবে কোনো সা-সৰঞ্জাম নাই

১৯. বিদ্যালয়ত থকা কম্পিউটাৰৰ সংখ্যা —

- (ক) শিক্ষণ-শিকনৰ বাবে (খ) প্ৰশাসনৰ বাবে
(গ) পুথিভঁৰালৰ বাবে (ঘ) কম্পিউটাৰ নাই

২০. বিদ্যালয়ত উপলব্ধ ইণ্টাৰনেট সেৱা ব্যৱহাৰ কৰে—

- (ক) কেৱল প্ৰধান শিক্ষকে (খ) কেৱল শিক্ষকসকলে
(গ) শিক্ষার্থীসকলে (ঘ) উপলব্ধ নহয়

২১. অন্যান্য সা-সঁজুলিৰ উপলব্ধতা :

- (ক) ৰেডিঅ' (খ) দূৰদৰ্শন
(গ) চি ডি/ডি ভি ডি প্লেয়াৰ (ঘ) এল চি ডি প্ৰজেক্টৰ
(ঙ) বিদ্যুৎ উৎপাদনকাৰী যন্ত্ৰ (generator) (চ) অন্য কিবা (উল্লেখ কৰিব) _____

২২. ব্যৱহাৰযোগ্য শৌচালয়ৰ সংখ্যা —

- (ক) ল'ৰাৰ বাবে শৌচাগাৰ (খ) ছোৱালীৰ বাবে শৌচাগাৰ
(গ) বিশেষভাবে সক্ষম ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে শৌচাগাৰ (ঘ) ল'ৰাৰ বাবে প্ৰসাৰগাৰ
(ঙ) কৰ্মচাৰীৰ বাবে পৃথক শৌচাগাৰ (চ) শৌচাগাৰ নাই
(ছ) মাত্ৰ এটা শৌচাগাৰ

২৩. শিক্ষার্থীৰ সংখ্যাৰ অনুপাতে পানীকলৰ সংখ্যা —

- (ক) হাত ধোৱাৰ (খ) খোৱা পানীৰ (যদি পৃথক)

২৪. খোৱা পানীৰ উৎস

- (ক) দমকল/হেণ্ডপাম্প (খ) একেটা উৎসৰ পৰা টেপেৰে যোগান
(গ) অন্যান্য (উল্লেখ কৰিব) _____

২৫. বিদ্যালয়ৰ পানী বিশুদ্ধিকৰণৰ প্ৰক্ৰিয়া—

- (ক) উতলোৱা (খ) ক্ল'ৰিনমুক্ত কৰা
(গ) চেকন (ঘ) কোনো ব্যৱস্থা নাই
(ঙ) অন্যান্য (উল্লেখ কৰিব) _____

২৬. হাত ধোৱা ব্যৱস্থাৰ প্ৰকাৰ—

- (ক) টেপ (খ) বাল্টি আৰু মগ
(গ) কোনো সুবিধা নাই (ঘ) অন্যান্য (উল্লেখ কৰিব) _____

২৭. (ক) ঘৰৰ ছাদত বা চাংবান্ধি বহুওৱা চৌবাচ্ছা (tank)ত পানী জমা কৰি ৰখা হয় নহয়

(খ) পূৰ্বৰ বছৰবিলাকত কিমানবাৰ চাফা কৰা হৈছে? _____

২৮. বিদ্যালয় সভা অনুষ্ঠিত কৰা হয় _____

(ক) বাৰাণ্ডাত/ কৰিড'ৰত (খ) সভাগৃহত

(গ) মুকলি ঠাইত (ঘ) নিৰ্ধাৰিত ঠাইত

২৯. (i) বিদ্যালয়ৰ মধ্যাহ্ন ভোজন

(ক) বিদ্যালয়ত প্ৰস্তুত কৰা হয় (খ) বাহিৰৰ পৰা প্ৰেৰণ কৰা হয়

(কোনো সংস্থাৰ দ্বাৰা)

(ii) যদি বিদ্যালয়ত প্ৰস্তুত কৰা হয়, তেন্তে মধ্যাহ্ন ভোজন প্ৰস্তুত কৰিবলৈ পাকঘৰ বা কোনো কোঠাৰ ব্যৱস্থা আছে নে? আছে নাই

৩০. খাদ্যখিনি যাতে সম্পূৰ্ণ স্বাস্থ্যসন্মত হয়, কোনো পোক-পৰুৱা/সৰীসৃপ আদিয়ে যাতে খাদ্যখিনি দূষিত নকৰে তাৰ বাবে সাৱধানতা অৱলম্বন কৰা হয় নে? হয় নহয়

৩১. বিদ্যালয়ত বিদ্যুতৰ ব্যৱস্থা আছে নে? আছে নাই

যদি আছে (ক) পাংখা থকা কোঠাৰ সংখ্যা _____

(খ) বিজুলী বাতিৰ সুবিধা থকা কোঠাৰ সংখ্যা _____

(বাল্ব চি এফ এল টিউবৰ দ্বাৰা)

৩২. প্ৰতিটো কোঠা ব্যৱহাৰ কৰি থকাৰ উপৰি বিভিন্ন উদ্দেশ্যত ব্যৱহাৰৰ বাবে বিদ্যালয় কোঠাৰ তালিকা (শ্ৰেণীকোঠাৰ বাহিৰে)

৩৩. ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে উপলব্ধ উদগণিমূলক উপকৰণ, যেনে, - পাঠ্যপুথি, ইউনিফৰ্ম আদিৰ সবিশেষ-

(ক) বিনামূলীয়া পাঠ্যপুথি লাভ কৰা শিক্ষাৰ্থীৰ সংখ্যা _____

(খ) বিনামূলীয়া ইউনিফৰ্ম লাভ কৰা শিক্ষাৰ্থীৰ সংখ্যা _____

(গ) বৃত্তি লাভ কৰা শিক্ষাৰ্থীৰ সংখ্যা _____

(ঘ) অন্যান্য উদগণি আৰু উদগণি লাভৰ যোগ্য শিক্ষাৰ্থীৰ সংখ্যা (উল্লেখ কৰিব) _____

ঘাই মাপকাঠি	বিবৰক (Descriptor)					
	সহজলভ্যতা আৰু পৰ্যাপ্ততা			গুণাগুণ আৰু ব্যৱহাৰ যোগ্যতা		
	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩
বিদ্যালয় চৌহদ	সভাৰ বাবে মুকলি ঠাই পৰ্যাপ্ত নহয়; কেঁচা/আধা পকা/তন্থুৰে তৈয়াৰী শ্ৰেণী গৃহ মাত্ৰ আছে, বিদ্যালয়ৰ চাৰিসীমাৰ বেৰ/দেৱাল নাই অথবা সম্পূৰ্ণ নহয়, মাজে মাজে ডাঙৰ ফাক আছে; চৌহদত কোনো বাগিচা বা গছ নাই	আধাসংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰী একত্ৰিত হ'বৰ বাবে মুকলি আৰু নিৰ্মিত ঠাই পৰ্যাপ্ত কিন্তু সকলো শিক্ষার্থীকে সামৰি ল'ব পৰাকৈ পৰ্যাপ্ত নহয়; চাৰিসীমাৰ দেৱাল অথবা জেওৰা আছে। কিন্তু গেট নাই। চৌহদত কোনো বাগিচা বা গছ নাই।	শিক্ষার্থীসকলে মুক্ত বিচৰণ কৰিব পাৰে। মুকলি আৰু নিৰ্মিত ঠাই আছে। লগতে নিৰ্দিষ্ট সন্মিলনীৰ ঠাই আছে; চাৰিসীমাৰ গেট দেৱাল/জেওৰা আছে। ওখ গছ-গছনিৰ লগতে জোপোহা গছ আছে, সঠিকভাৱে প্ৰতিপাল কৰা বাগিচা আৰু ঘাঁহনি আছে।	মুকলি ঠাইখিনি মাত্ৰ সভাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয়, খেলপথাৰখন অসমান; চৌহদটো অপৰিষ্কাৰ আৰু চোৱা চিতাৰ অভাৱ, মজিয়া, ছাল, বেৰ, মুখচ, দৰ্জা, খিৰিকী ইত্যাদিৰ যথেষ্ট মেৰামতিৰ দৰকাৰ।	সভাৰ ঠাই খিনি/সভাগৃহটো অন্যান্য কামৰ বাবেও যেনে — শাৰীৰিক ব্যায়াম, উৎসৱ পতা আদি কামত ব্যৱহাৰ কৰা হয়; খেলপথাৰখন সমান, মজিয়া, বেৰ, মুখচ, দৰ্জা ইত্যাদিৰ সামান্য মেৰামতিৰ দৰকাৰ আছে; সময়ে সময়ে চোৱাচিতা কৰি ব্যৱস্থা লোৱা হয়।	মুকলি ঠাই পৰ্যাপ্ত, পকীঘৰ পৰিষ্কাৰ আৰু সুন্দৰভাৱে ৰখা হয়। সময়মতে মেৰামতিৰ ব্যৱস্থা লোৱা হয়।

ঘাই মাপকাঠি	বিবৰক (Descriptor)					
	সহজলভ্যতা আৰু পৰ্যাপ্ততা			গুণাগুণ আৰু ব্যৱহাৰ যোগ্যতা		
	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩
<p>খেলপথাৰ আৰু ক্ৰীড়া সঁজুলি/সামগ্ৰী</p>	<p>খেলপথাৰ নাই; বিদ্যালয়খনে মাজে সময়ে চুবুৰীয়া বিদ্যালয়ৰ পথাৰ বা ৰাজহুৱা ঠাই ব্যৱহাৰ কৰে; খেলৰ বাবে কোনো সঁজুলি বা সামগ্ৰী নাই বা একেবাৰে কম সংখ্যকহে আছে।</p>	<p>সঠিক জোখৰ খেলপথাৰ নাই; কিছুমান খেলৰ বাবে ওচৰৰ বিদ্যালয়ৰ খেলপথাৰ মাজে সময়ে ব্যৱহাৰ কৰে; একেবাৰে কম সংখ্যক খেলৰ বাবেহে সঠিক সামগ্ৰী/সঁজুলি আছে।</p>	<p>বিদ্যালয়ৰ চৌহদৰ ভিতৰত সঠিক জোখৰ খেলপথাৰ আছে, বিভিন্ন ধৰণৰ খেলৰ বাবে উপযুক্ত সামগ্ৰী/সঁজুলি আছে।</p>	<p>শিক্ষার্থীসকলে মাজে সময়ে সেইবিলাক খেলা-ধূলা কৰে যিবিলাকৰ বাবে কোনো সামগ্ৰী প্ৰয়োজন নহয় বা একেবাৰে কমসংখ্যক সামগ্ৰীৰহে প্ৰয়োজন আৰু কোনো ধৰণৰ তদাৰকৰ বা নিৰীক্ষণৰ ব্যৱস্থা নাই।</p>	<p>মাত্ৰ কেইটামান খেলৰ বাবেহে শিক্ষার্থীসকলে খেলপথাৰখন ব্যৱহাৰ কৰে; খেলা-ধূলাৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট সময় নিৰ্ধাৰণ কৰা থাকে, খেলপথাৰত খেলসমূহ সদায় নিৰীক্ষণ কৰা হয়, খেলৰ সামগ্ৰীসমূহ চোৱাচিতা কৰা হয় আৰু যেতিয়াই দৰকাৰ হয় পৰ্যাপ্ত পৰিমাণে যোগান ধৰা হয়, ক্ৰীড়া অনুষ্ঠানসমূহ নিজৰ বিদ্যালয়ৰ খেলপথাৰত বা বাহিৰত অনুষ্ঠিত কৰা হয়।</p>	<p>শিক্ষার্থীসকলে বিভিন্ন খেলা-ধূলাত পৰিকল্পিত পদ্ধতিৰে অংশগ্ৰহণ কৰে; খেলৰ বাবে উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা আছে; বিদ্যালয়ে সকলো খেল সামগ্ৰীৰ তালিকা প্ৰস্তুত কৰি ৰাখে আৰু সামগ্ৰীসমূহ যেতিয়াই দৰকাৰ হয় তেতিয়াই পুনৰ যোগান ধৰে, প্ৰতি বছৰে আন্তঃবিদ্যালয় ক্ৰীড়া সমাৰোহ আয়োজন কৰে।</p>

ঘাই মাপকাঠি	বিবৰক (Descriptor)					
	সহজলভ্যতা আৰু পৰ্যাপ্ততা			গুণাগুণ আৰু ব্যৱহাৰ যোগ্যতা		
	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩
শ্ৰেণীকোঠা আৰু অন্যান্য কোঠাসমূহ	শ্ৰেণীকোঠাসমূহ সৰু আৰু শিক্ষার্থীৰে ঠাহ খাই থকা; বিদ্যালয়ৰ মূৰব্বীৰ বাহিৰে অন্য কাৰো কোনো কোঠা নাই; আচবাব (প্ৰাথমিক শ্ৰেণীৰ বাবে কঠৰ ব্যৱস্থা) আছে, কিন্তু পৰ্যাপ্ত নহয়।	কিছুমান শ্ৰেণীকোঠা শিক্ষার্থীৰে ঠাহ খাই থকা, প্ৰধান শিক্ষকৰ বাবে সুকীয়া কোঠা আৰু শিক্ষকসকলৰ বাবে জিৰণি কোঠা আছে; আচবাব সমূহ বিদ্যালয়ৰ প্ৰয়োজন অনুসৰি যথোপযুক্ত।	সকলো শ্ৰেণী কোঠাতে শিক্ষার্থীসকলৰ দলগত কামৰ আৰু অন্যান্য কামৰ বাবে পৰ্যাপ্ত ঠাই আছে; কাৰ্যালয়, গুদামঘৰ, শিল্প কলাৰ কোঠা আৰু সুকীয়া অতিৰিক্ত কোঠা আছে; প্ৰতিটো কোঠাতে যথেষ্ট পৰিমাণে বেঞ্চ, আৰু চকী আছে; শিক্ষকসকলৰ বাবে লকাৰ আৰু ৰেক আছে।	শ্ৰেণীকোঠাসমূহৰ লগতে অন্য কোঠাবোৰৰ বায়ু চলাচলৰ সুবিধা অতি নিম্নখাপৰ; প্ৰাকৃতিক/বৈদ্যুতিক পোহৰৰ ব্যৱস্থা পৰ্যাপ্ত নহয়; কিছুমান শ্ৰেণীকোঠাত নিম্ন মানদণ্ডৰ ব্লেকব'ৰ্ড আছে আৰু অতি কমসংখ্যক মেপ আৰু চাৰ্ট আঁৰি থোৱা আছে। আচবাবসমূহ অতি নিম্ন মানদণ্ডৰ আৰু সেইবিলাকৰ বদলি বা মেৰামতিৰ প্ৰয়োজন আছে।	অধিক সংখ্যক শ্ৰেণীকোঠাতে বায়ু চলাচলৰ সুবিধা আছে; প্ৰাকৃতিক পোহৰ আৰু বৈদ্যুতিক পাংখাৰ (প্ৰয়োজন অনুসৰে) ব্যৱস্থা আছে; সৰহ সংখ্যক শ্ৰেণীকোঠাৰ বেৰত মেপ আৰু চাৰ্ট আঁৰি থোৱা আছে; আঁচবাবসমূহ আৰামদায়ক আৰু এইবোৰ শিক্ষার্থীৰ প্ৰয়োজন পূৰণৰ বাবে উপযুক্ত।	প্ৰতিটো শ্ৰেণীকোঠাতে ভালদৰে বায়ু চলাচল কৰিব পাৰে আৰু পোহৰৰ ব্যৱস্থা আছে। অন্য কোঠাসমূহো সঠিকভাৱে সা-সৰঞ্জামেৰে সজ্জিত। পৰিবেশটো আকৰ্ষণীয় কৰি তুলিবলৈ আঁৰি যোৱা ছবি ব্যৱহাৰ কৰা হয়; আচবাবসমূহ সঠিকভাৱে আৰু মনোগ্ৰাহীভাৱে সজ্জিত। এইবিলাক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে বয়স অনুপাতিক আৰু বিশেষভাৱে সক্ষমসকলৰ বাবে অনুকূল।
বিদ্যুৎ আৰু আহিলাপাতি/ সঁজুলি	বিদ্যুৎ সৰবৰাহৰ কোনো ব্যৱস্থা নাই, বেটেৰিচালিত সামগ্ৰী, যেনে,- ৰেডিঅ' আদি আছে।	বিদ্যুতৰ যোগান অনিয়মীয়া; বিদ্যুৎ কৰ্তন/বিদ্যুৎ যোগানৰ কোনো বিকল্প ব্যৱস্থা নাই, প্ৰতিটো কোঠাতে লাইট আৰু বৈদ্যুতিক পাংখাৰ ব্যৱস্থা আছে; বিদ্যুৎ চালিত আহিলা (টি ভি ৰেডিঅ' ইত্যাদি) আছে।	বিদ্যালয়ৰ নিজাববীয়া বিদ্যুৎ শক্তি যোগান সহায়ক আহিলা আছে, যেনে,- বিদ্যুৎ কৰ্তনৰ সময়ত সহায়ক হোৱাকৈ জেনেৰেটৰ, ইনভাৰ্টাৰৰ ব্যৱস্থা আছে; প্ৰতিটো কোঠাত প্ৰয়োজনীয় বৈদ্যুতিক লাইট আৰু পাংখা আছে; ৰাইজক সন্মোদন কৰিবলৈ মাইক্ৰ'ফোনৰ ব্যৱস্থাও আছে।	কিছুমান বিশেষ অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত কৰিবৰ বাবে বিদ্যালয়ে জেনেৰেটৰ/বেটেৰি আদি ভাড়ালৈ আনে।	বৈদ্যুতিক তাঁৰৰ সংযোগ আৰু ছুইছ বৰ্ডসমূহ ঠিক অৱস্থাত আছে, সময়ে সময়ে বৈদ্যুতিক আহিলাসমূহ (যেনে, - ফেন ইত্যাদি) মেৰামতি কৰি থকা হয়।	বৈদ্যুতিক বিজুতি ৰোধ কৰিবলৈ মিনিয়েচাৰ চাৰকিট ব্ৰেকাৰ ছুইচ (এম চি বি)ৰ ব্যৱস্থা আছে, বৈদ্যুতিক আৰু যন্ত্ৰচালিত আহিলা-পাতিসমূহ সময়মতে পৰীক্ষা আৰু চোৱাচিতা কৰি থকা হয় যাতে এইবোৰে সঠিকভাৱে কাম কৰি থাকে।

ঘাই মাপকাঠি	বিবৰক (Descriptor)					
	সহজলভ্যতা আৰু পৰ্যাপ্ততা			গুণাগুণ আৰু ব্যৱহাৰ যোগ্যতা		
	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩
পুথিভঁৰাল	পুথিভঁৰালত কিতাপৰ সংখ্যা তাকৰ; পুথি ভঁৰালত অধ্যয়ন কক্ষ নাই।	পৰ্যাপ্ত সংখ্যক কিতাপ, আলোচনী, বাতৰি কাকত আছে আৰু নিয়মীয়াভাৱে শেহতীয়া সংখ্যা বখা হয়; অধ্যয়ন কক্ষ আৰু পুথিভঁৰালৰ কোঠা আছে, কিন্তু কোনো ই-কিতাপ বা ডিজিটেল সামগ্ৰী নাই।	বহু সংখ্যক কিতাপ আছে; সাময়িক পত্ৰিকা, আলোচনী, নিয়মিত ভাৱে ক্ৰয় কৰা হয়; অধ্যয়ন কক্ষৰ লগতে পৃথককৈ পুথিভঁৰালৰ কোঠা আছে; ই-কিতাপ আৰু ডিজিটেল ইজদ সামগ্ৰীও উপলব্ধ।	কিতাপসমূহ উপযুক্তভাৱে তালিকাভুক্ত কৰা হোৱা নাই; সময় সূচীত পুথিভঁৰালৰ বাবে কোনো নিৰ্দিষ্ট সময় বখা হোৱা নাই; কিতাপসমূহ ঘৰত পঢ়িবলৈ নিবলৈ অনুমতি দিয়া নহয়।	কিতাপসমূহ উপযুক্তভাৱে তালিকা কৰি সঠিক ঠাইত বখা হয় আৰু নিয়মিতভাৱে পঢ়িবলৈ দিয়া হয়; সময়সূচীত পুথিভঁৰাল পিৰিয়দ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা আছে। যেতিয়াই সম্ভৱ হয় তেতিয়াই নতুন কিতাপ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হয়।	কিতাপসমূহ সঠিকভাৱে তালিকাভুক্ত কৰা হয়; কিতাপসমূহ প্ৰণালীবদ্ধভাৱে চেলফত সজাই বখা হয় আৰু সেইবোৰ নিয়মিতভাৱে শিক্ষার্থী আৰু শিক্ষকসকলে ব্যৱহাৰ কৰে। পুথিভঁৰালত ই-কিতাপ আৰু ডিজিটেল ইজদ সামগ্ৰীও আছে। পুথিভঁৰালে পাঠ্যক্ৰম পৰিচালনাতো সহায় কৰে; শিক্ষক আৰু শিক্ষার্থীসকলৰ বয়স আৰু ভাষাগত পটভূমি আৰু শৈক্ষিক প্ৰয়োজনলৈ লক্ষ্য ৰাখি নিয়মিতভাৱে সঠিক বাচনি নীতি অনুসৰণ কৰি নতুন কিতাপ পুথিভঁৰাললৈ অনা হয়।

ঘাই মাপকাঠি	বিবৰক (Descriptor)					
	সহজলভ্যতা আৰু পৰ্যাপ্ততা			গুণাগুণ আৰু ব্যৱহাৰ যোগ্যতা		
	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩
পৰীক্ষাগাৰ	আহিলাপাতি আৰু পৰীক্ষাগাৰৰ সামগ্ৰী বাখিবলৈ কিছু ঠাই আছুতীয়াকৈ ৰখা হয়।	বুনিয়াদী আহিলা পাতিৰ প্ৰদৰ্শনৰ ব্যৱস্থা আছে, বিজ্ঞান আৰু গণিতৰ বাবে সংযোজিত পৰীক্ষাগাৰ আছে; (উচ্চ প্ৰাথমিক আৰু মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ বাবে প্ৰযোজ্য)	প্ৰয়োজনীয় সকলো পৰীক্ষাগাৰ আছে আৰু এইবোৰ প্ৰয়োজনীয় সকলো আহিলাপাতি সামগ্ৰীৰে সজ্জিত, ৰাজ্যিক নীতি-নিৰ্দেশনাই নিৰ্ধাৰণ কৰা মতে আহিলা পাতিবোৰ আছে; অনবৰতে পানী যোগান (running water) বিদ্যুৎ সৰবৰাহ চলি আছে।	শিক্ষকে কিছুমান পৰীক্ষা নিৰীক্ষা শ্ৰেণীকোঠাত কৰি দেখুৱায়; শিক্ষার্থীসকলে কাচিৎহে পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা কৰি প্ৰদৰ্শন কৰাৰ সুবিধা পায়।	পাঠ্যসূচীত অন্তৰ্ভুক্ত পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাসমূহ শিক্ষকে শিক্ষার্থীসকলক প্ৰদৰ্শনৰ সুবিধা কৰি দিয়ে; শিক্ষার্থীসকলে পৰীক্ষাগাৰত পৰীক্ষা নিৰীক্ষা কৰি চাবলৈ মাজে সময়ে সুবিধা পায়; ৰক্ষণা বেক্ষণৰ সুবিধা আছে।	উল্লেখিত পৰীক্ষা নিৰীক্ষাসমূহ পৰীক্ষাগাৰত কৰি চাবলৈ শিক্ষার্থীসকলক সুবিধা দিয়া হয়; শিক্ষকে নিৰ্দিষ্ট বিষয় পঢ়াই থাকোঁতে তাৰ লগত সংগতি থকা পৰীক্ষা নিৰীক্ষাবোৰ কৰি দেখুৱাবলৈ পৰীক্ষাগাৰ ব্যৱহাৰ কৰে।
কম্পিউটাৰ (য'ত সুবিধা আছে)	বিদ্যালয়ত শিক্ষণ-শিকনৰ বাবে কম্পিউটাৰ ব্যৱহাৰ কৰা নহয়; ডিজিটেল শিক্ষণৰ কোনো সামগ্ৰী নাই।	শিক্ষক শিক্ষার্থীৰ বাবে বিদ্যালয়ত কেইটামান কম্পিউটাৰৰ ব্যৱস্থা আছে; কিছুমান চফটৱেৰ আৰু ডিজিটেল শিক্ষণ-শিকনৰ আহিলা উপলব্ধ; ইণ্টাৰনেটৰ কোনো সুবিধা নাই।	বিদ্যালয়ত কম্পিউটাৰ কোঠা আৰু যথেষ্ট পৰিমাণৰ কম্পিউটাৰ ইণ্টাৰনেট সেৱা আছে। শেহতীয়া সংস্কৰণৰ সৈতে সঠিক ডিজিটেল শিক্ষণ-শিকনৰ আহিলা আৰু চফটৱেৰ আছে।	শিক্ষক আৰু শিক্ষার্থী কম্পিউটাৰ ব্যৱহাৰৰ সুবিধাৰ পৰা বঞ্চিত।	শিক্ষকে বিভিন্ন শ্ৰেণীত বিভিন্ন বিষয় পঢ়ুৱাবলৈ কম্পিউটাৰ আৰু ডিজিটেল আহিলা ব্যৱহাৰ কৰে, ছাএ-ছাত্ৰীক মাজে সময়ে কম্পিউটাৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ সুবিধা প্ৰদান কৰা হয়।	শিক্ষকে শিক্ষণ-শিকনৰ পৰিকল্পনা আৰু প্ৰয়োগ কৰোঁতে বিভিন্ন প্ৰযুক্তিগত আহিলাৰ, যথা,- 'কম্পিউটাৰ আৰু অনুসাংগিক ডিজিটেল সংযোগ' ঘটায় আৰু শিক্ষার্থীৰ মান নিৰূপণৰ বাবেও কম্পিউটাৰ ব্যৱহাৰ কৰে; সকলো শিক্ষার্থীয়ে কম্পিউটাৰ ব্যৱহাৰৰ সুবিধা পায়।

ঘাই মাপকাঠি	বিবৰক (Descriptor)					
	সহজলভ্যতা আৰু পৰ্যাপ্ততা			গুণাগুণ আৰু ব্যৱহাৰ যোগ্যতা		
	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩
এটলীয়া আৰোহণ পথ (Ramp)	ব্যৱস্থা নাই	আৰোহণ পথ আছে কিন্তু নিৰ্ধাৰিত নিয়ম অনুসৰি নহয়।	আৰোহণ পথত হাতেৰে ধৰি উঠাৰ সহায়ক খুটি (hand nail) আছে; নিৰ্ধাৰিত নীতি অনুসৰি উপৰিভাগ পিছল নোখোৱা, এটলীয়া আৰু নিৰ্দিষ্ট উচ্চতাৰ হ'ব।	শাৰীৰিকভাৱে বাধাগ্ৰস্ত শিক্ষাৰ্থীৰ বাবে এটলীয়া আৰোহণ পথ (ৰেম্প) নাই।	এটলীয়া আৰোহণ পথ (ৰেম্প) ব্যৱহাৰ কৰোঁতে শাৰীৰিকভাৱে বাধাগ্ৰস্ত শিক্ষাৰ্থীয়ে আনৰ সহায় ল'ব লগা হয়।	এটলীয়া আৰোহণ পথে (ৰেম্প) শাৰীৰিকভাৱে বাধাগ্ৰস্ত শিক্ষাৰ্থীক অনায়াসে উঠাত সহায় কৰে আৰু তেওঁলোকে নিজাববীয়াকৈ ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।
মধ্যাহ্ন ভোজন, ৰান্ধনি ঘৰ আৰু বাচন বৰ্তন (য'ত বিদ্যালয় চৌহদৰ ভিতৰত ৰন্ধা হয়)	খাদ্য ৰান্ধিবৰ বাবে পাকঘৰ বা নিৰ্দিষ্ট ৰান্ধনিশালৰ ব্যৱস্থা নাই; পাকঘৰ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ অস্থায়ী ছালি আছে; খাদ্য ৰন্ধা বাচন বৰ্তনবোৰ সঠিক নহয়; মধ্যাহ্ন ভোজনৰ বাবে কোনো বিশেষ ঠাই নাই।	খাদ্য ৰান্ধিবৰ বাবে বাবে ৰান্ধনিশাল বা পৃথক কোঠা আছে যদিও ঠাইখিনি পৰ্যাপ্ত নহয়; বাচন বৰ্তনৰ জোখ আৰু সংখ্যা অনুসৰি সঠিক, শিক্ষাৰ্থীয়ে বহি খাবলৈ নিৰ্দিষ্ট ঠাই আছে যদিও ঠাইখিনি পৰ্যাপ্ত নহয়।	ৰান্ধনিশাল আৰু বাচন বৰ্তন আৰু ৰন্ধা কাৰ্য কৰিবৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা ঠাই যথেষ্ট পৰিমাণে আছে। শিক্ষাৰ্থীয়ে মধ্যাহ্ন ভোজন গ্ৰহণ কৰিবৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় ঠাই আছে।	খাদ্য ৰান্ধোঁতে বাচন বৰ্তনবোৰ ঢাকি থবলৈ আৰু জমা কৰি ৰাখিবলৈ কোনো ব্যৱস্থা লোৱা নহয়; শিক্ষাৰ্থীয়ে খাদ্য গ্ৰহণ কৰা ঠাইখিনি স্বাস্থ্য সন্মত নহয়।	খাদ্য ৰন্ধা বাচন বৰ্তনবোৰ ছাফা থাকে আৰু ৰান্ধোঁতে/ ৰাখোঁতে সেইবিলাক ঢাকি ৰখা হয়; শিক্ষাৰ্থীয়ে খাদ্য গ্ৰহণ কৰা ঠাইখিনি স্বাস্থ্যসন্মত।	ৰান্ধনিশাল আৰু খাদ্য ৰন্ধা বাচন বৰ্তনবোৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ পাছতে চাফা কৰা হয়; ব্যক্তিগত স্বাস্থ্য ৰক্ষাৰ বাবে খাদ্য ৰন্ধা ব্যক্তিজনে বিশেষ ব্যৱস্থা লয়; খাদ্য গ্ৰহণ কৰিবৰ বাবে শিক্ষাৰ্থীসকল বহাৰ বিশেষ ব্যৱস্থা কৰা হয়; নিৰ্দিষ্ট শিক্ষকে মধ্যাহ্ন ভোজন আঁচনিখন নিয়মীয়াভাৱে নিৰীক্ষণ কৰে।

ঘাই মাপকাঠি	বিবৰক (Descriptor)					
	সহজলভ্যতা আৰু পৰ্যাপ্ততা			গুণাগুণ আৰু ব্যৱহাৰ যোগ্যতা		
	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩
খোৱা পানী	খোৱা পানীৰ ব্যৱস্থা আছে কিন্তু খোৱা পানী যোগান ব্যৱস্থা যথেষ্ট নহয়	প্ৰয়োজনীয় আৰু নিয়মিত খোৱা পানী যোগানৰ ব্যৱস্থা আছে, যদি অগভীৰ নলীনাৰ পৰা পানী যোগান ধৰা হয় তেন্তে বিশুদ্ধ কৰি লোৱাৰ ব্যৱস্থা আছে।	বিশুদ্ধ খোৱা পানী নিয়মীয়াভাৱে যোগান ধৰা হয়; যদি প্ৰয়োজন হয় খোৱা পানীৰ বিশুদ্ধকৰণৰ ব্যৱস্থা লোৱা হয়।	বিশুদ্ধতাৰ কোনো পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা নকৰাকৈ উৎসৰ পৰা খোৱা পানী যোগান ধৰা হয়।	খোৱা পানীৰ বিশুদ্ধকৰণ কৰা হয়, পানী জমা কৰি ৰখা পাত্ৰ নিয়মীয়াভাৱে পৰিষ্কাৰ কৰা হয়।	বিদ্যালয়ে বিশুদ্ধ খোৱাপানী নিয়মীয়াভাৱে যোগান ধৰে; খোৱাপানী যোগান ব্যৱস্থাৰ চৌপাশ পৰিষ্কাৰ কৰি ৰখা হয়।
হাত ধোৱা ব্যৱস্থা	হাত ধোৱাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পানী যোগানৰ ব্যৱস্থা নাই আৰু হাত ধোৱা আস্থানৰ সংখ্যা যথেষ্ট নহয়। হাত ধোৱা চাবোনৰ ব্যৱস্থা নাই।	প্ৰয়োজনীয় পানী যোগান ব্যৱস্থা আছে, কিন্তু হাত ধোৱা আস্থানৰ ব্যৱস্থা উপযুক্ত নহয়; চাবোন যোগানৰ ব্যৱস্থা যথেষ্ট নহয়)	নিয়মিতভাৱে আৰু যথেষ্ট পৰিমাণে পানী যোগান ধৰা হয়; হাত ধোৱা আস্থানৰ সংখ্যা সঠিক। হাত ধোৱা চাবোন যথেষ্ট পৰিমাণে আৰু নিয়মীয়াকৈ যোগান ধৰা হয়।	হাত ধোৱা আস্থানবোৰ কেতিয়াবাহে পৰিষ্কাৰ কৰা হয়, শিক্ষকে কেতিয়াবাহে হাত ধোৱাৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে শিক্ষার্থীক অৱগত কৰে; শিক্ষার্থীসকলে কেতিয়াবাহে হাত ধোৱাৰ বা প্ৰায়ে চাবোন অবিহনে হাত ধোৱে।	হাত ধোৱা আস্থানবোৰ আৰু পানী জমা ৰখা পাত্ৰবোৰ নিয়মিতভাৱে পৰিষ্কাৰ কৰি ৰখা হয়; বিদ্যালয় সভাৰ সময়ত শিক্ষকে হাত ধোৱাৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অৱগত কৰে; সময়ে সময়ে হাত ধোৱা কাৰ্য নিৰীক্ষণ কৰা হয়।	হাত ধোৱা আস্থানসমূহ প্ৰতিদিনে পৰিষ্কাৰ কৰি ৰখা হয়; বিদ্যালয়ে হাত ধোৱা আৰু স্বাস্থ্যবিধি ৰক্ষা কৰাৰ ফলক লগাই, শ্লোগান দি, গান বা নাটৰ জৰিয়তে সজাগতা গঢ়ি তুলিবলৈ উদ্যোগ গ্ৰহণ কৰে; হাত ধোৱাৰ অভ্যাস গঢ়িবলৈ আৰু ইয়াৰ গুৰুত্বৰ ওপৰত জোৰ দিবলৈ নিয়মিত সময়ত উপযুক্ত ব্যৱস্থা লয়; বিদ্যালয় প্ৰধান শিক্ষার্থীৰ ব্যক্তিগত স্বাস্থ্যবিধি নিয়মিতভাৱে নিৰীক্ষণ কৰে।

ঘাই মাপকাঠি	বিবৰক (Descriptor)					
	সহজলভ্যতা আৰু পৰ্যাপ্ততা			গুণাগুণ আৰু ব্যৱহাৰ যোগ্যতা		
	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩
শৌচালয়	শৌচাগাৰ নাই অথবা শৌচালয়ৰ সংখ্যা যথেষ্ট নহয়; ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু বিশেষভাৱে সক্ষম ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে পৃথক শৌচাগাৰৰ ব্যৱস্থা নাই।	ছাত্ৰ আৰু ছাত্ৰীৰ বাবে পৃথক শৌচাগাৰৰ ব্যৱস্থা আছে; প্ৰস্ৰাৱগাৰৰ সংখ্যা (নীতি অনুসৰি) যথেষ্ট নহয়	ল'ৰা আৰু ছোৱালীৰ বাবে পৃথক পৃথককৈ প্ৰয়োজনীয় সংখ্যক শৌচাগাৰ আৰু প্ৰস্ৰাৱগাৰ আছে; বিশেষভাৱে সক্ষম শিক্ষাৰ্থীৰ বাবেও শৌচাগাৰৰ ব্যৱস্থা আছে।	শৌচাগাৰসমূহৰ অৱস্থা অতি দুখজনক আৰু নিয়মীয়াভাৱে পৰিষ্কাৰ কৰা নহয়, শৌচাগাৰ পৰিষ্কাৰ কৰি ৰাখিবলৈ আৰু ব্যৱহাৰৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পানী যোগানৰ ব্যৱস্থা নাই।	শৌচাগাৰ সমূহ সম্পূৰ্ণ কাৰ্যক্ষম আৰু প্ৰতিদিনে এবাৰকৈ হ'লেও পৰিষ্কাৰ কৰা হয়; এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ ব্যৱধানত শৌচাগাৰ পৰিষ্কাৰ কৰাৰ ব্যৱস্থা আৰু শৌচাগাৰত ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ পৰ্যাপ্ত পানীৰ ব্যৱস্থা আছে; মাজে সময়ে শৌচাগাৰসমূহৰ মেৰামতিৰ বন্দোবস্ত কৰা হয়।	সকলোবোৰ শৌচাগাৰ কাৰ্যক্ষম আৰু সকলো সময়তে সঠিকভাৱে ব্যৱহাৰযোগ্য কৰি ৰখা হয়; নিয়মীয়াভাৱে শৌচাগাৰসমূহ পৰিষ্কাৰ কৰি ৰখাৰ ব্যৱস্থা লোৱা হয়; ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ আৰু পৰিষ্কাৰ কৰি ৰাখিবলৈ পানী সকলো সময়তে থাকে; বিদ্যালয়ে শৌচাগাৰৰ পৰিষ্কাৰ পৰিচ্ছন্নতা আৰু অনাময়ৰ ব্যৱস্থা ৰক্ষা কৰে।

বিদ্যালয়ৰ প্ৰগতি

প্ৰমাণৰ উৎস

(Sources of evidence)

প্ৰমাণ : (নীতি/
নিৰ্দেশনা/পঞ্জী/
চৰকাৰী আদেশ)

- SSA Framework for Implementation Chapter -VI (pp 93-104)
(http://mhrd.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/upload_document/SSA-Frame-work.pdf)
- Framework for Implementation of RMSA : Chapter-IV (pp-22-28)
(http://mhrd.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/upload_document/Framework_Final_RMSA_3.pdf)
- NCF-2005 Chapter-IV (pp 78-100)
(<http://www.ncert.nic.in/rightside/links/pdf/framework/english/nf2005.pdf>)
- RTE Act-2009 Chapter -III (clause 6,7, 8 & 9 at pp 3-5), The Schedule (pp-12-13)
- Swachh Bharat Swachh Vidyalaya, 2014 (pp 1-29, 35-43)
http://mhrd.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/upload_document/Eng_Swachh-Bharat-Swachh-Vidhalaya.pdf

বিদ্যালয়ত
সহজলভ্যতা
সম্পৰ্কে প্ৰমাণ

- বিদ্যালয়তে সকলোধৰণৰ মেৰামতি/পৰিচালনাৰ ব্যৱস্থা লোৱা হয়।
- শেষৰ/অন্তিম সময়ত খেলপথাৰখন চোৱা-চিতা কৰা হয়।
- সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বিভিন্ন পটভূমি/পৃষ্ঠভূমি লৈ লক্ষ্য ৰাখি বিভিন্ন খেলাৰ-শাৰীৰিক শিক্ষা আৰু কলা শিক্ষা, কৰ্ম অভিজ্ঞতা আৰু আন সহ বিদ্যায়তনিক ক্ৰিয়াকলাপৰ আহিলা আৰু সা-সমগ্ৰীৰ যোগান ধৰা হয়।
- বাতৰি কাকত, সাময়িকী, আলোচনী, সামগ্ৰী, ই-কিতাপ ডিজিটেলাইজড আৰু ডিজিটেল সামগ্ৰীৰ তালিকা
- জমা কৰা, তালিকা কৰা আৰু সংস্কৰণৰ পঞ্জীকৰণ
- সময়সূচীত বিশেষ গ্ৰন্থাগাৰ দৰ্শন আৰু অধ্যয়নৰ সময়ৰ নিৰ্ধাৰণ
- ইণ্টাৰনেটৰ সৈতে কম্পিউটাৰৰ সুবিধা
- সময়সূচীত কম্পিউটাৰ পিৰিয়দৰ অন্তৰ্ভুক্তি
- যোগ্যতাসম্পন্ন পৰীক্ষাগাৰ সহায়ক আৰু শিক্ষকৰ সৈতে পৰীক্ষাগাৰৰ ব্যৱহাৰ
- সকলো ধৰণৰ আহিলা-পাতি, অগ্নি নিৰ্বাপক আহিলাৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয় আৰু প্ৰাথমিক চিকিৎসা ব্যৱস্থাৰ তালিকা ৰখা হয়।
- সম্ভাৱ্য সংকটজনক সামগ্ৰীৰ তালিকা, যেনে,- বৈদ্যুতিক আহিলা, পৰীক্ষাগাৰৰ ৰাসায়নিক দ্ৰব্য, টেপ, গেছ ষ্টুফ, চাফ-চিকুণ কৰা সামগ্ৰী ইত্যাদি।
- নীতি নিয়মমতে শৌচাগাৰৰ পৰিষ্কাৰকৰণ আৰু পৰিচালনা।
- পানীৰ টেপৰ ওচৰত চাবোন/হাত ধোৱা সামগ্ৰী উপলব্ধ।
- পানী বিশুদ্ধকৰণৰ সুবিধা আৰু পানী টেংকী/পানী জমা ৰখা ঠাই আদি শেষৰ বাৰ পৰিষ্কাৰ কৰাৰ সময়
- যোৱা বছৰ আয়োজিত কৰা বিভিন্ন ক্ৰিয়া/সাংস্কৃতিক কাৰ্য ক্ৰমগিকাকৰণ নথি।

বিদ্যালয়ে সৃষ্টি
কৰিবলগীয়া
প্ৰমাণ
(evidence)

বিদ্যালয়ে তলত দিয়া আহিলা/ কলা-কৌশল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে সৃষ্টি কৰিব পৰা প্ৰমাণ—

- বিদ্যালয়ৰ সম্পদসমূহৰ উপলব্ধতা আৰু উপযুক্ততাৰ পৰ্যবেক্ষণ
- বিদ্যালয়ৰ সম্পদসমূহৰ উপলব্ধতা আৰু উপযুক্ততাৰ বাবে শিক্ষক, অভিভাৱক, শিক্ষাৰ্থী, বিদ্যালয় পৰিচালনা সমিতি, বিদ্যালয় উন্নতিকৰণ পৰিচালনা সমিতিৰ লগত আলোচনা

উদ্ভাৱন

Innovation (s)

সঁহাৰি আধাৰক (Response Matrix)

বিদ্যালয়ৰ সম্পদসমূহৰ সদ্ব্যৱহাৰ : সহজলভ্যতা, পৰ্যাপ্ততা আৰু ব্যৱহাৰ
উপযোগিতা

ঘাই মাপকাঠি	উপলব্ধ আৰু পৰ্যাপ্ততা			গুণাগুণ আৰু ব্যৱহাৰযোগ্যতা		
	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩	স্তৰ ১	স্তৰ ২	স্তৰ ৩
বিদ্যালয় চৌহদ						
খেলৰ সামগ্ৰীৰ সৈতে খেলপথাৰ						
শ্ৰেণীকোঠা আৰু অন্যান্য কোঠা						
বিদ্যুৎ আৰু সদৃশ সামগ্ৰী						
গ্ৰন্থাগাৰ						
পৰীক্ষাগাৰ						
কম্পিউটাৰ (য'ত সুবিধা আছে)						
এচলীয়া পথ						
মধ্যাহ্ন ভোজন, পাকঘৰ, বাচন-বৰ্তন (বিদ্যালয় চৌহদত য'ত খাদ্য বান্ধে)						
খোৱা পানী						
হাত ধোৱা সুবিধা						
শৌচাগাৰ						

ঘাই মাপকাঠি	স্তৰ	উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰ সীমা	উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰৰ অগ্রাধিকাৰ			প্ৰস্তাৱিত কাম	সময় সীমা সঠিক বছৰত (✓) চিন দিয়া		
			নিঃ	মঃ	উঃ		ব-১	ব-২	ব-৩
কম্পিউটাৰ (য'ত সুবিধা আছে)									
এচলীয়া পথ (Ramp)									
মধ্যাহ্ন ভোজন পাক ঘৰ, বাচন-বৰ্তন (বিদ্যালয়ৰ চৌহদত য'ত বন্ধা হয়)									
খোৱা পানী									
হাত ধোৱা সুবিধা									
শৌচাগাৰ									

নিঃ - নিম্ন, মঃ - মধ্য, উঃ- উচ্চ   ব-১ = বছৰ-১   ব-২ = বছৰ-২,   ব-৩ = বছৰ-৩